

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

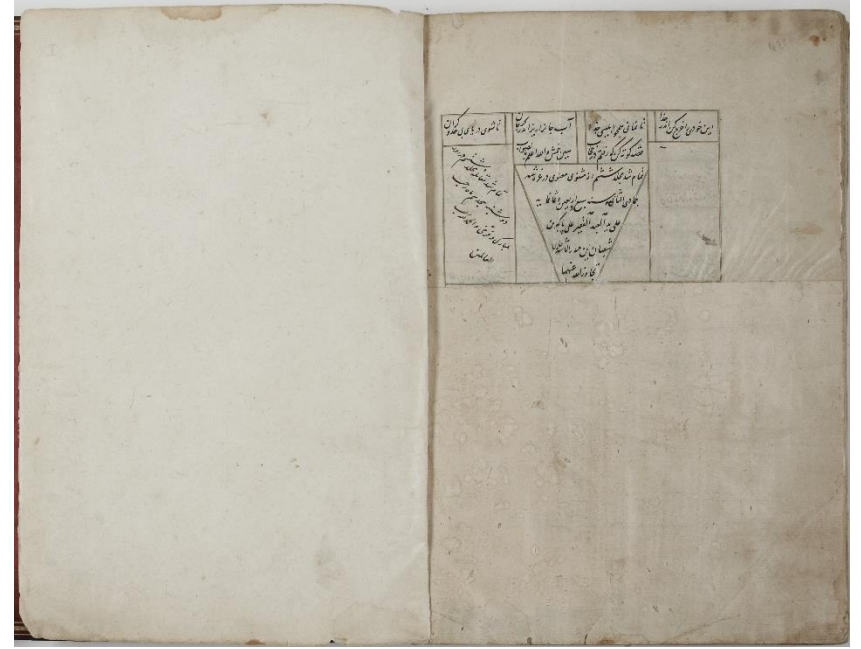
KONSERVASYON UYGULAMALARI

Kitap Şifahanesi ve Arşiv Dairesi Başkanlığı

Amasya Yazma Eser Kütüphanesi
Beyazıt Koleksiyonu - 2065
Mesnevî-i Şerif
Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî

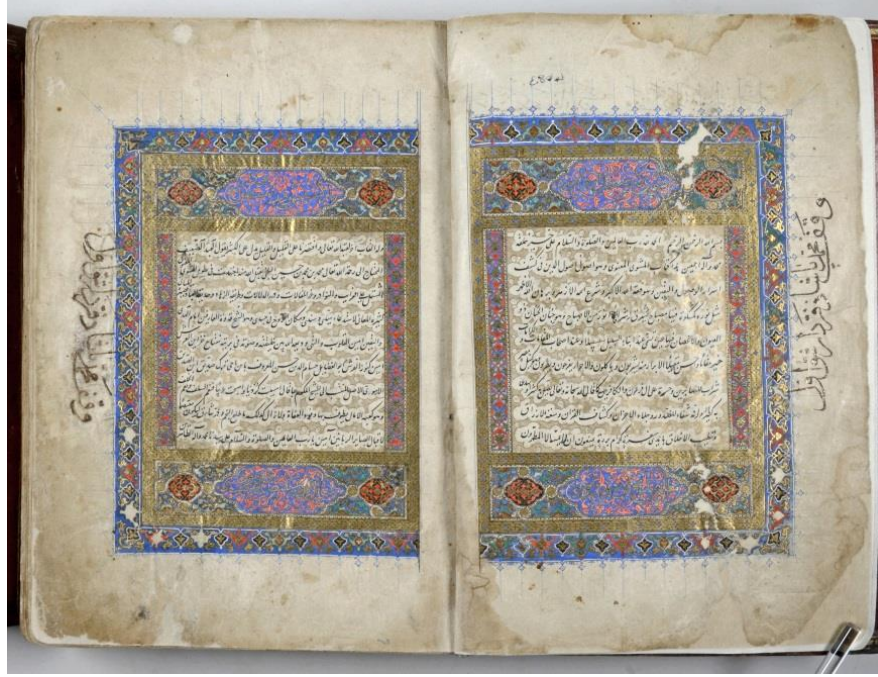
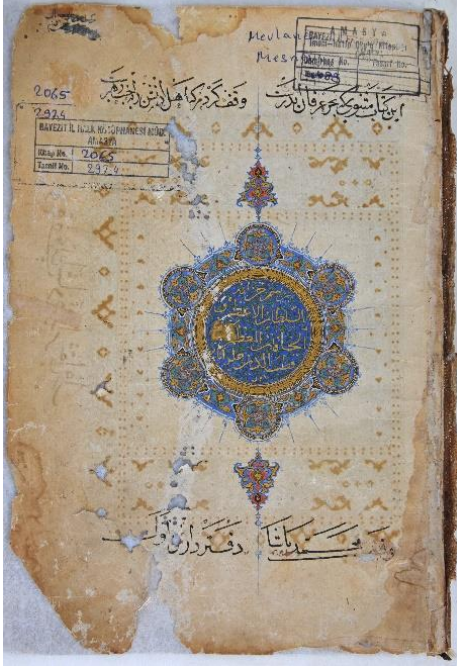
Gülşah BIÇAKÇI
2018

ESER VE MÜELLİF HAKKINDA

Nüsha Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (ö. 672 H./1273 M.)'nin *Mesnevî-i Şerîf* adlı eseridir. Dili Farsça olan eser, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin tasavvuf ve tarikat anlayışını içeren İslâm kültürünün en önemli eserlerindendir. Her birine “defter” adı verilen altı cildin tamamının bir arada bulunduğu nüsha tamdır. Her cildin sonunda ferağ kaydı bulunmaktadır. Bu kayıtlarda ciltlerin istinsah tarihi belirtilmiştir. Eserin sonunda, altıncı cildin ferağ kaydında müstensih adı da yer almaktadır. Nüshanın müstensihisi Ali Şaban Bin Haydar olup; nüsha 847 H. /1443 M. yılında istinsah edilmiştir.

MÜHÜR ve DİĞER KAYITLAR

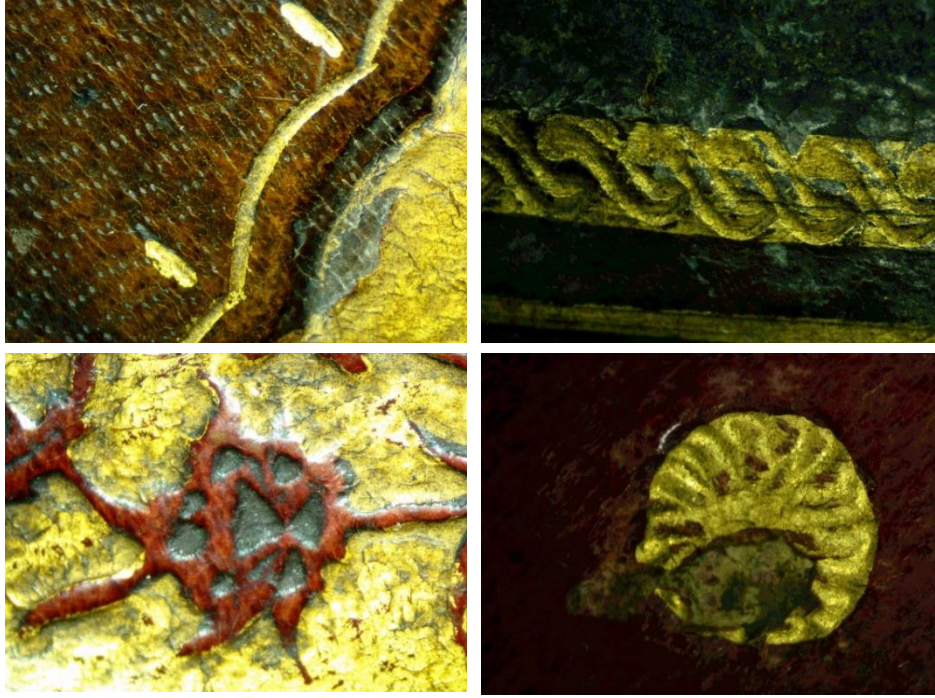
Zahriye sayfasının (1a) tezhipli alanında, eserin Sultan Kutbüddîn'in kütüphanesine ithaf edildiği kayıtlıdır. 1a, 1b, 2a sayfalarında, eserin Şıkk-ı Evvel Defterdârı (birinci kısım, yani Rumeli defterdarı) Mehmed Paşa'nın vakfı olduğu kayıtlıdır: "Vakf-ı Mehmed Paşa Defterdar-ı Şıkk-ı Evvel". Sayfanın başında, Mehmed Paşa'nın eseri vakfettiğine dair Farsça bir beyti de bulunmaktadır. Serlevhasında Mesnevi'ye verilen isimler ve Mesnevi'nin sıfatları yer almaktadır. Ferağ kayıtlarına göre ilk cilt, 11 Muharrem 847 Cumartesi günü sonunda (67b); ikinci cilt, Gurre-i Safer (125a); üçüncü cilt, Selh-i Safer 847 Pazartesi günü (208a); 14 Rebiulahir 847 Pazartesi günü sabahında (271a); beşinci cilt, 6 Cemaziyelevvel 847 Pazar sabahı (341a); altıncı cilt ise Gurre-i Cemaziyelahir 847 tarihinde (421b) istinsah edilmiştir.

CİLT

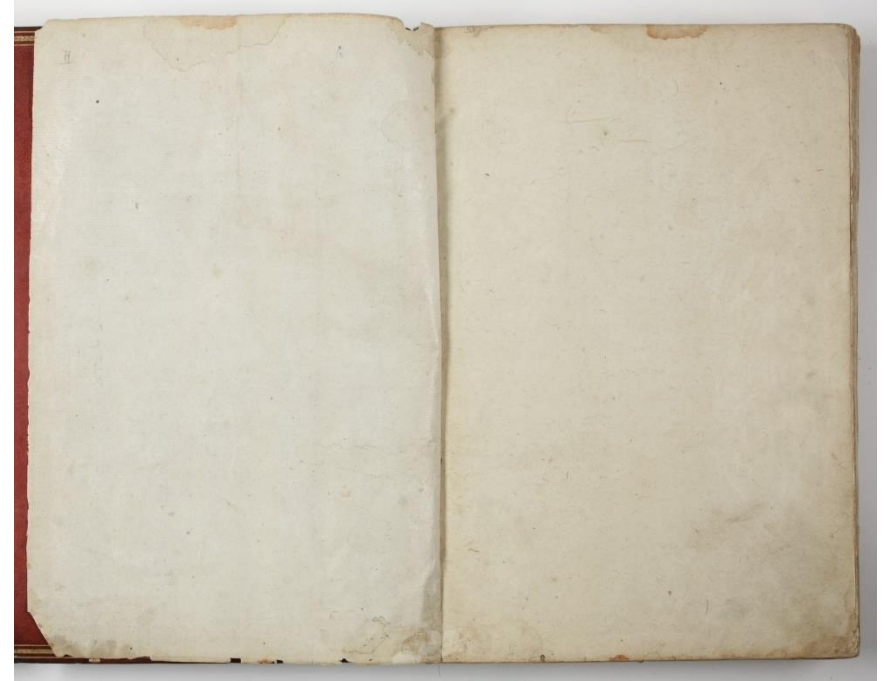
Eserin kapak ölçüleri 18,6 x 28,1 x 0,2 cm'dir. Eserin ferağ kaydından da anlaşılacağı üzere metin kısmının 1443 yılına ait olduğu bilinmektedir. Ancak cildinin teknik ve süsleme özelliklerinin metin kısmı ile aynı döneme ait olmadığı ve cildin ikinci kullanım olduğu düşünülmektedir. Sırt derisi ve tekstili, sırt ve kolon dikişleri ile şirazeleri önceki onarıma aittir. Cildin dışı kahverengi deri ile kaplıdır. Ön ve arka kapaklar ile mıklet dışında bulunan bitkisel motifler içeren şemse, salbek ve köşebentler alttan ayırma ve mülevven tekniğindedir. Sertabın dış kısmında iki sıra altın cetvel arasında zencerek motifi yer almaktadır. Kapakların, mıklet ve sertabın içi bordo renk deriyle kaplanmış olup, yine altın cetvel ve zencerekle çevrelenmektedir. Ayrıca kapaklar ile mıklet merkezinde noktasal süsleme unsurları yer almaktadır.

CİLT - MİKROSKOP

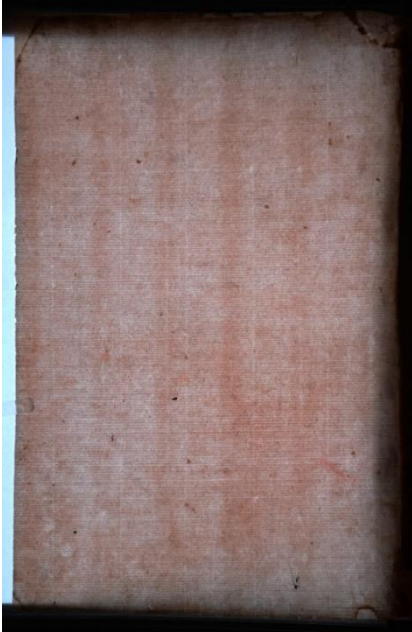
Stereo mikroskop (Carl Zeiss, Stemi 305) altında yapılan incelemeler sonucunda; ciltteki şemse, salbek ve köşebentlerin kalıp kullanılarak, altın cetvel, zencerek ve noktasal süslemenin ise el aleti kullanılarak yapıldığı tespit edilmiştir.

METİN

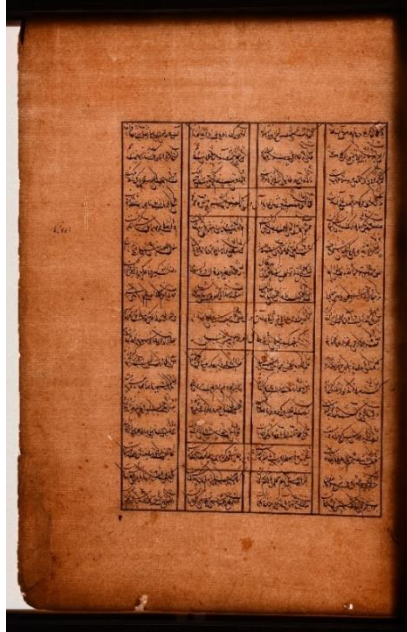

19,1 x 28,2 cm ölçülerindeki metin kısmı 54 düzensiz forma ve 421 varaktan oluşmaktadır. Eserin sayfaları genel olarak 4 sütun halinde 17 satır düzeninde, karbon mürekkebi, altın ve kırmızı mürekkep kullanılarak ta'lik hattıyla yazılmıştır. El yapımı Doğu kâğıdı olan kâğıtların lif yönü sırta paralel, hamur yapısı heterojen olup, kâğıt kalınlığı 0,06-0,08 mm arasında değişmektedir. Eserin yan kâğıtları, ön kısmında bir adet beyaz renkte eski onarım kâğıt, arka kısmında ise lif yönleri sırta paralel iki adet el yapımı Doğu kâğıdıdır. El yapımı kâğıtların kalınlıkları 0,09-0,11 mm aralığındadır.

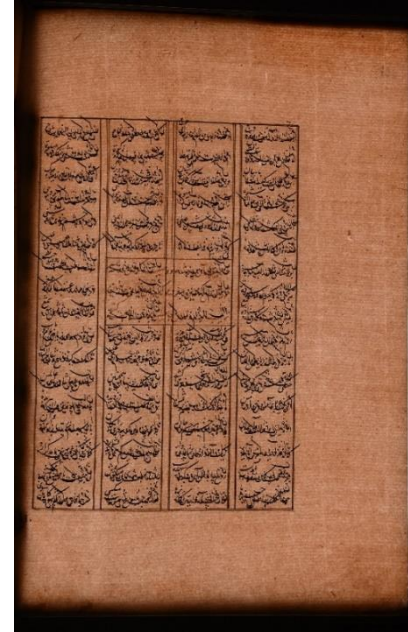
KÂĞIT ÖZELLİKLERİ - FİLİGRAN/SÜZGEÇ/MISTAR

II numaralı varak

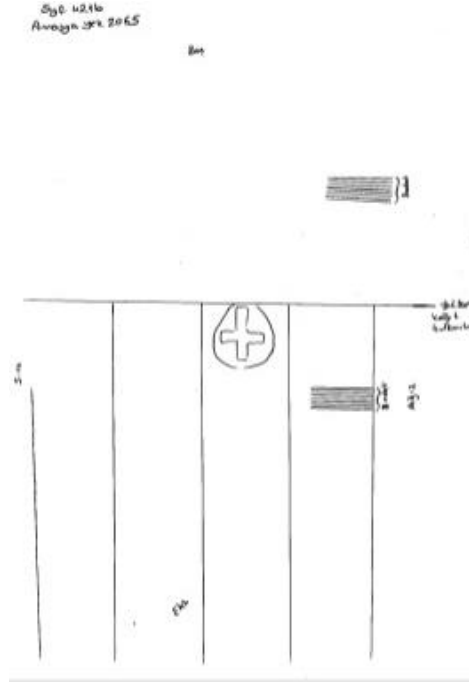
4 numaralı varak

398 numaralı varak

Eserin metin kısmının kâğıt özelliklerine ilişkin ışık altında yapılan incelemeler ve ölçümler neticesinde, örnek alınan üç kâğıdın da lif yönlerinin sırtta paralel, aharlı el yapımı Doğu kâğıdı olduğu görülmüştür. Ancak eser genelinde sadece II numaralı yan kâğıdın sık süzgeç izlerinin düzgün hatlarda olmasından, bu kâğıdın yapım aşamasında metal elekte hazırlandığı, 4 ve 398 numaralı varakların ise sık süzgeç izlerinin eğimli olmasından bitki saplarından hazırlanmış bir elekte yapıldığı anlaşılmıştır. 4 ve 398 numaralı varakların kâğıt kalınlıklarının ve geniş süzgeç aralıklarının birbirinden farklı olması gibi özellikler dikkate alındığında eserde üç farklı kâğıt türü olduğu tespit edilmiştir.

KÂĞIT ÖZELLİKLERİ - FİLİGRAN/SÜZGEÇ/MISTAR

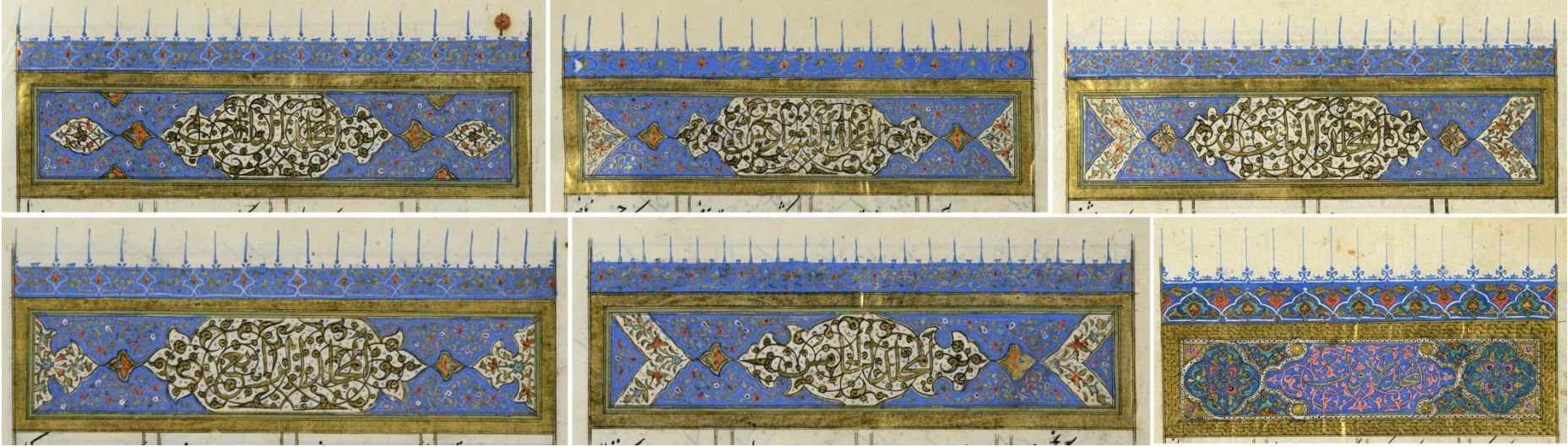
Eserin 421 numaralı varağında yapılan incelemelerde; kâğıdın yıpranması sebebiyle önceki onarımda (b yüzünden) filigranlı el yapımı Avrupa kâğıdı ile tamamlama yapıldığı anlaşılmaktadır.

METİN - SÜSLEME

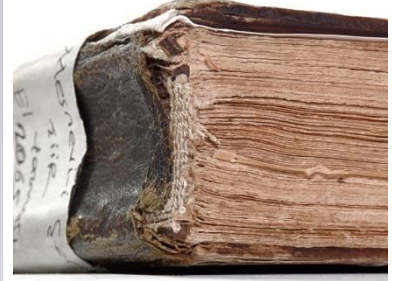
Metin kısmının 1a sayfasında zahriye, 1b ve 2a sayfasında ise serlevha tezhipleri yer almaktadır. Rûmî kompozisyonlarla oluşturulan süslemelerde yeşil, turuncu, siyah, beyaz, mavi tonları ve altın renkleri kullanılmıştır.

METİN - SÜSLEME

Eserin bölüm başlarında her biri diğerinden farklı motiflerle oluşturulmuş toplamda altı adet unvan tezhibi yer almaktadır.

DİKİŞ ve ŞİRAZE

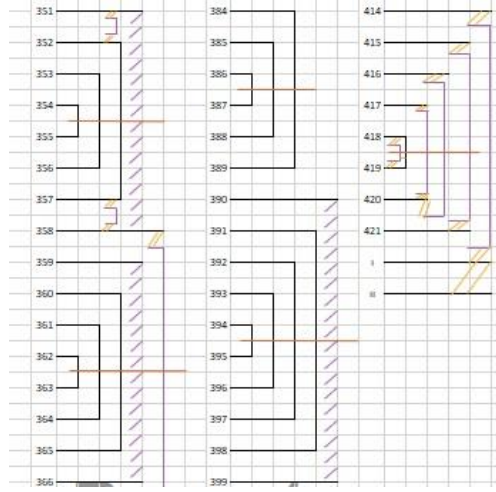
Eserin metin kısmı iki duraklı zincir dikiş tekniğiyle bir araya getirilmiştir. Şirazeleri krem ve somon rengi ipler kullanılarak balık sırtı tekniği ile örülmüştür.

ESKİ ONARIMLAR - CİLT

Eserin sırt derisi ile sırt tekstili onarımdır. Dudak paylarında, kapakların çevresinde de eski onarım deri tamamlamalar görülmektedir. Sertabın arka kapakla birleşme noktasındaki kısmî kopma sebebiyle kendinden yapışkanlı bantlar ile boydan boya tamamlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca ön kapağın kenarına yapıştırılarak birleşimi sağlanmış olan (asitli bristol kâğıdı) yan kâğıt, önceki onarımda eklenmiştir.

ESKİ ONARIMLAR - METİN

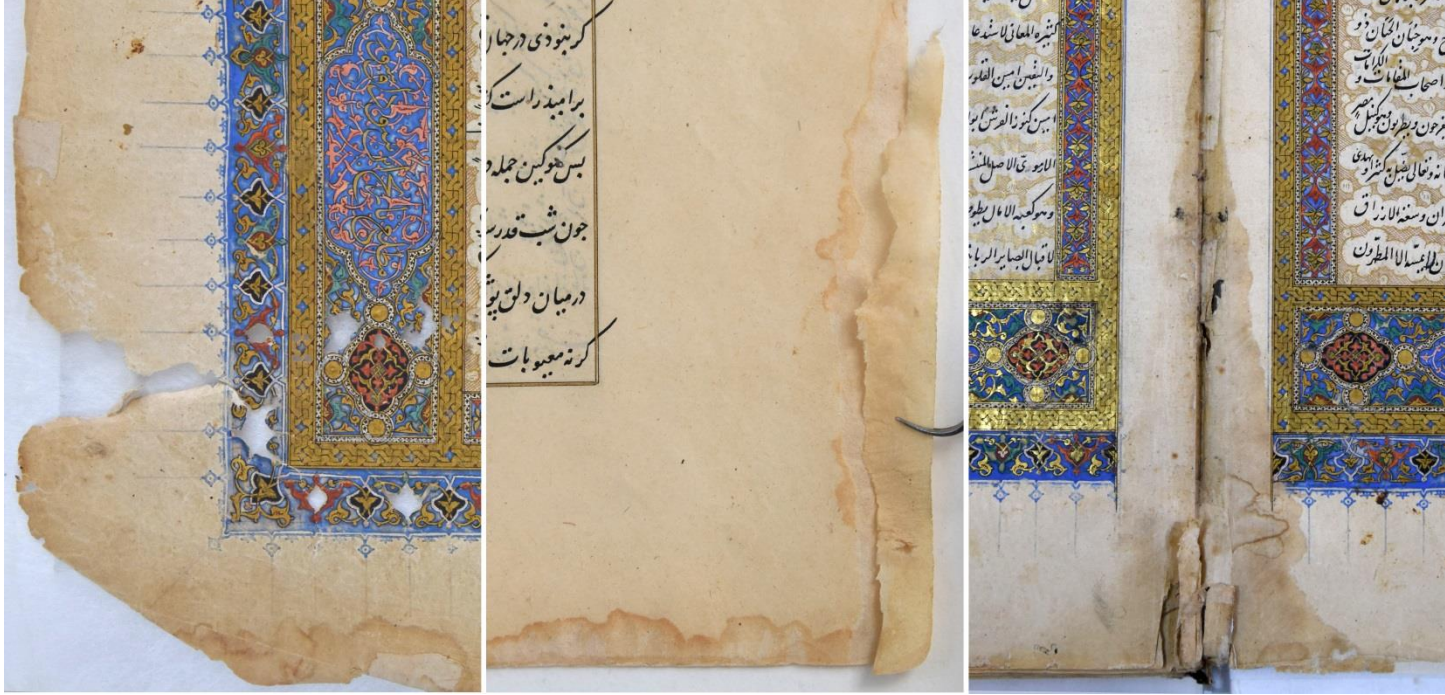
Sırt ve kolon dikiş deliklerinin olduğu yerlerde, sayfa kenarlarında onarım kâğıtları görülmektedir. Metnin 421 numaralı varağında önceki onarımda (b yüzünden) filigranlı el yapımı Avrupa kâğıdı ile tamamlama yapıldığı anlaşılmaktadır.

BOZULMALAR - CİLT

Eserin cilt kısmındaki bozulmaları değerlendirildiğinde; mıkletin koparak ayrıldığı görülmektedir. Eserin sırt dikişinin sıkı olması ve yoğun yapıştırıcı kullanılması sebebiyle sırtta içbükey deformasyon görülmektedir. Dudak paylarındaki eski onarım derilerinin sert ve tıraşlanmamış olması sertabın hareketinde kısıtlılığa yol açmaktadır. Cildin dış kısmında iki farklı renk dikkati çekmektedir. Eserin mıklet dışının yeşil renk, kapakların dış kısımlarının ise kahverengi tonlarında olduğu gözlenmektedir. Işık hasarı ve oksidasyon sebebiyle kapakların renginin kahverengiye döndüğü, mıkletin sayfaların arasında korunaklı kalması sebebiyle orijinal rengini koruduğu anlaşılmaktadır. Deri ve murakkada kayıplar ve murakkada tabakalara ayrılma, böcek galerileri, lekeler ciltte görülen diğer bozulmalarıdır.

BOZULMALAR - METİN

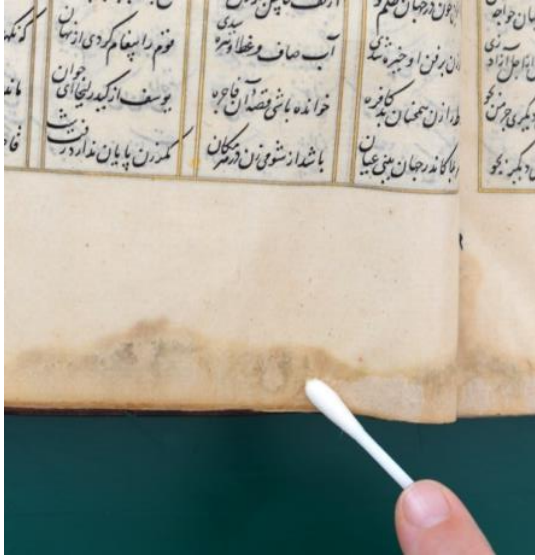
Eserin zahriye ve serlevha sayfalarının kenarları ile süsleme alanlarında özellikle yeşil renk uygulanan kısımlarda parça kayıpları, sırt ve kolon dikiş deliklerinin olduğu yerde yırtılmalar görülmektedir. Sayfaların tamamında özellikle etek kısmının nem alması sebebiyle dalgalanmalar, su lekeleri tespit edilmiş; sayfaların yüzeyinden bir katmanın ayrılarak yanındaki sayfaya yapıştığı gözlenmiştir. Ayrıca sayfaların özellikle kenar kısımlarında kirlenmeler tespit edilmiştir.

ANALİZ TABLOSU

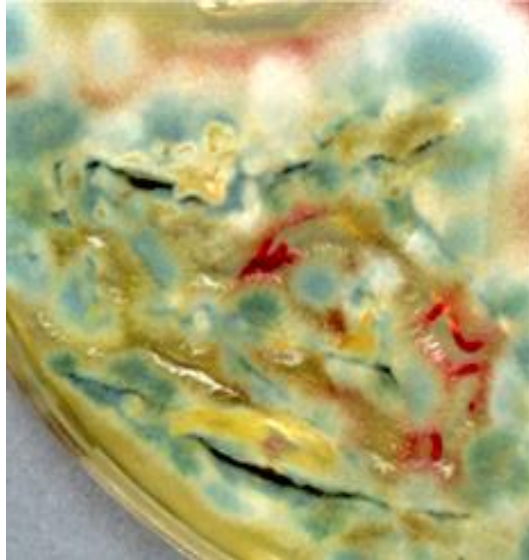
Analizler	Biyoloji	pH	XRF	Raman	Spot Test
Yapıldı	✓	✓	✓	✓	-
Yapılmadı					

Konservasyon çalışmalarına başlanmadan metin kısmının pH ölçümleri yapılmış, 8a, 77a, 151a, 252a’da yapılan ölçümlerde ortalama pH değerinin 5,40 olduğu tespit edilmiştir.

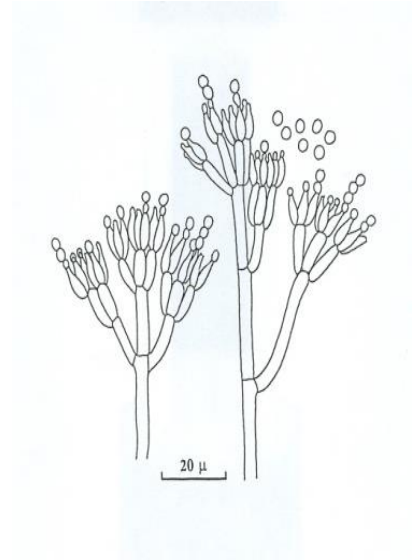
ANALİZLER - BİYOLOJİ

172a - etek kısmından örnek alınması

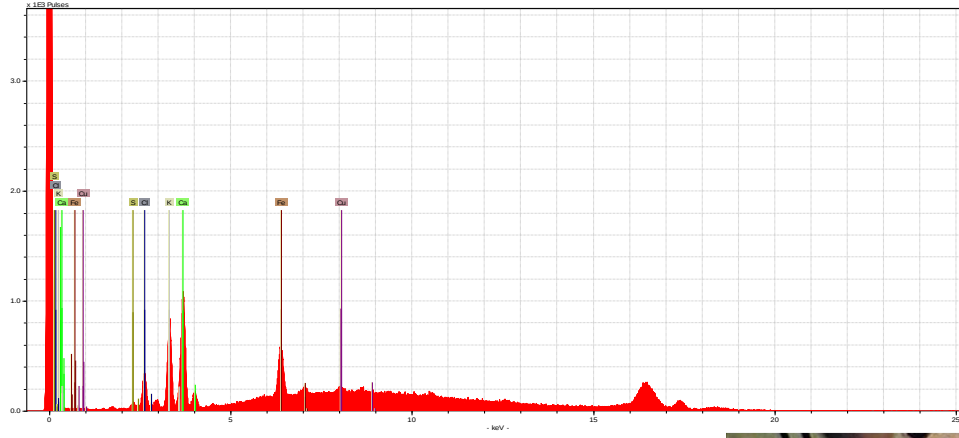
SDA besiyerinde oluşan koloni morfolojisi

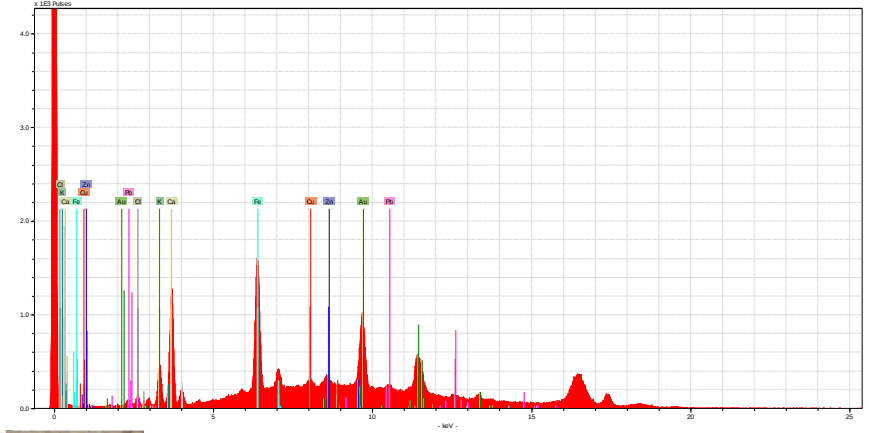
Penicillium 'un genel morfolojik yapısı

Metin kısmında yapılan gözlemlerde mikrofungus üremesi olan ya da olduğu şüphelenilen bölgelerden steril eküvyon çubuklarla örnekler alınıp yine steril şartlara uygun olacak şekilde içlerinde SDA bulunan besiyerlerinin bulunduğu petri plaklarına ekim yapılmıştır. Petri plaklarına alınan bu örnekler laboratuvarında, 25°C'de 7-10 gün inkübasyona bırakılmıştır. İnkübasyon süresi sonunda petri plaklarındaki mikrofungus kolonilerinin makroskobik ve mikroskobik olarak incelemeleri yapılarak teşhis işlemi gerçekleştirilmiştir. Eserden alınan örneklerin mikroskobik incelemelerdeki görüntüsü *Penicillium*'un genel morfolojik görüntüsüyle örtüşmüştür.

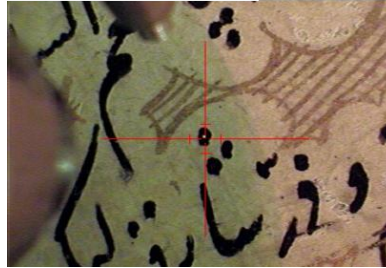
ANALİZLER - XRF

Şekil 1- 2a sayfası kâğıt XRF spektrumu

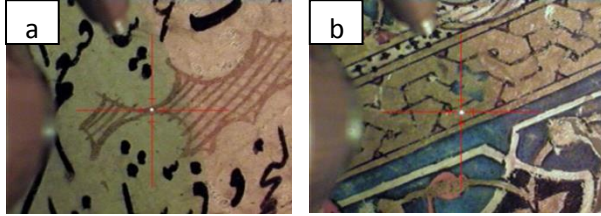
Şekil 3- 2a sayfası siyah mürekkep XRF spektrumu

Şekil 2- 2a sayfası siyah mürekkep analiz noktası görüntüsü

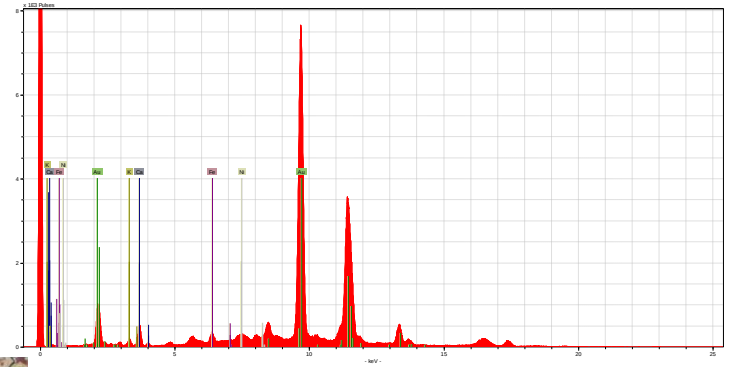
Eserin 2a sayfasının kâğıt kısmında yapılan XRF analizlerinde majör element olarak Ca (kalsiyum) ve K (potasyum), minör element olarak Fe (demir) ile düşük sinyalde S (kükürt), Cl (klor), Fe (demir) ve Cu (bakır) tespit edilmiştir (Şekil-1). 2a sayfasında kullanılan siyah mürekkepte (Şekil-2) majör element olarak Fe (demir) ve Ca (kalsiyum), minör element olarak Au (altın) ile düşük sinyalde Cl (klor), Cu (bakır), Zn (çinko) ve Pb (kurşun) tespit edilmiştir (Şekil-3). Siyah mürekkebin karbon (is) mürekkebi kullanılarak hazırlandığı düşünülmüştür.

ANALİZLER - XRF

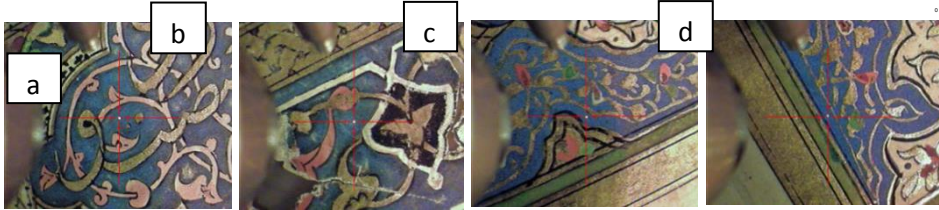

Şekil 4- a) 2a sayfası altın renkli mürekkep

b) 2a sayfası altın renkli süsleme analiz noktası görüntüsü

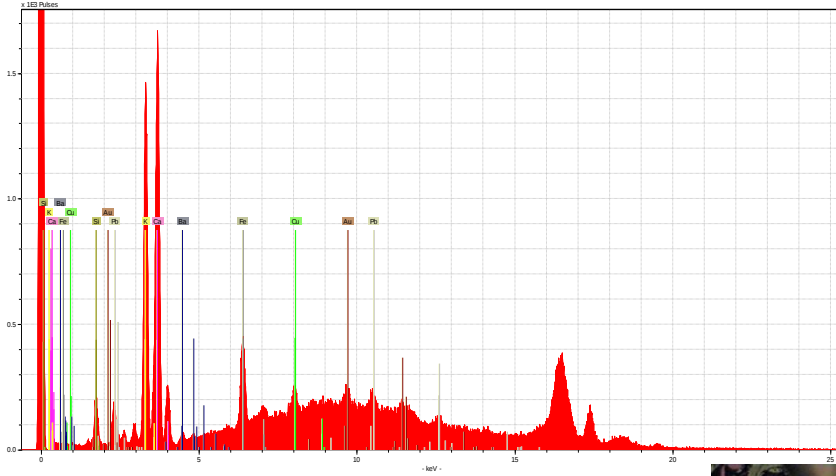
Şekil 5- 2a sayfası altın renkli süsleme XRF spektrumu

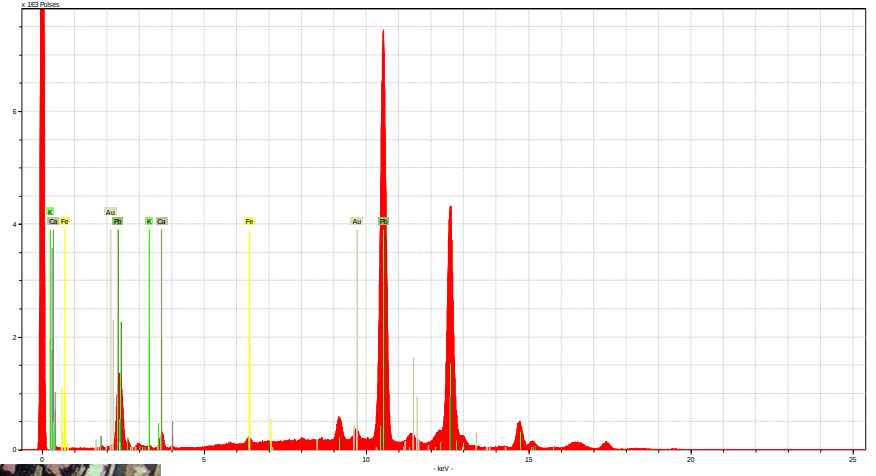
Şekil 6- a)2a, b)2a-1, c)129b, d)208b sayfası mavi süsleme analiz noktası görüntüsü

Şekil-4'te analiz görüntüsü noktaları verilen altın renkli mürekkep ve altın renkli süslemelerde majör element olarak Au (altın), minör element olarak ise Ca (kalsiyum) tespit edilmiştir (Şekil-5). Şekil-6'da analiz noktası görüntüsü verilen mavi renkli süslemelerin tamamında majör element olarak K (potasyum) ve Ca (kalsiyum) tespit edilmiş olup, Si (silisyum) sinyali düşük seviyede alınmıştır. Mavi süslemelerin lapis lazuli (sülfür içeren sodyum alüminyum silikat) veya indigo ile hazırlanmış olma olasılığı vardır. Tespit edilen Si (silisyum) varlığı lapis lazuli ihtimalini güçlendirmektedir.

ANALİZLER - XRF

Şekil 7- 208b sayfası mavi süsleme XRF spektrumu

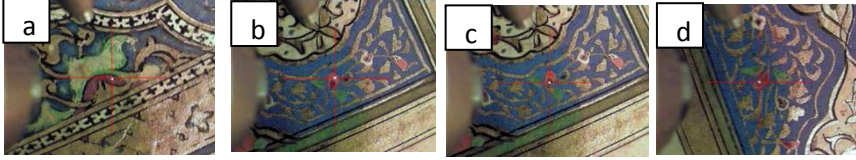

Şekil 9-2a sayfası beyaz süsleme XRF spektrumu

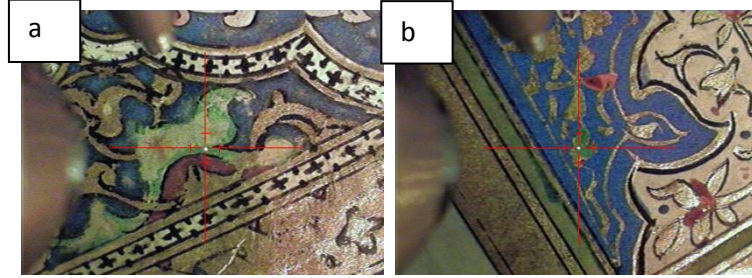
Şekil 8- 2a sayfası beyaz süsleme analiz noktası görüntüsü

Şekil-7’de 208b sayfasında yer alan süslemeye ait XRF spektrumu örnek olarak verilmiştir. 129b sayfasında yer alan beyaz süslemede (Şekil-8) majör element olarak Pb (kurşun) ile düşük sinyalde K (potasyum), Ca (kalsiyum), Fe (demir) ve Au (altın) tespit edilmiştir (Şekil-9). Pb (kurşun) varlığının kurşun beyazı (üstübeç: $2\text{PbCO}_3 \cdot \text{Pb(OH)}_2$) kullanımından kaynaklandığı düşünülmüştür.

ANALİZLER - XRF

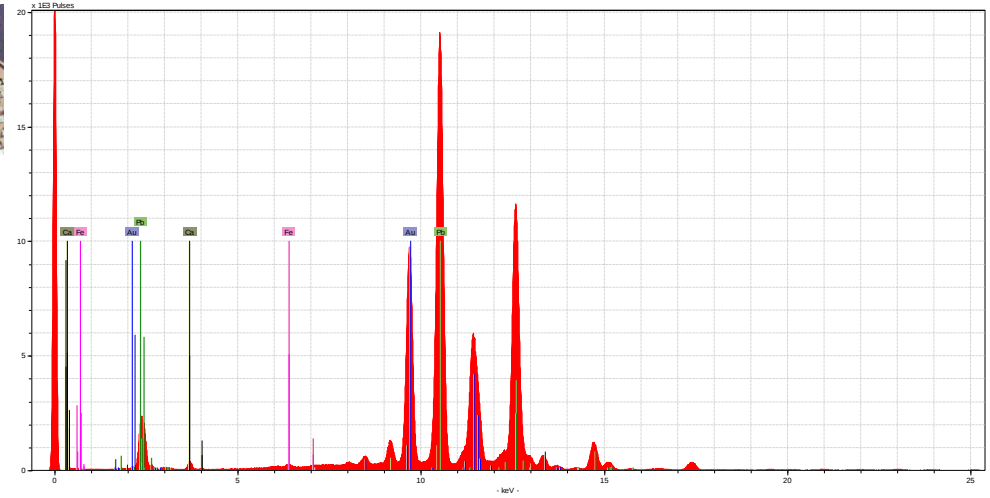

Şekil 10-a)2a, b)129b-1, c)129b-2, d)208b sayfası kırmızı ve bordo süsleme analiz noktası görüntüsü

Şekil 12- a)2a sayfası

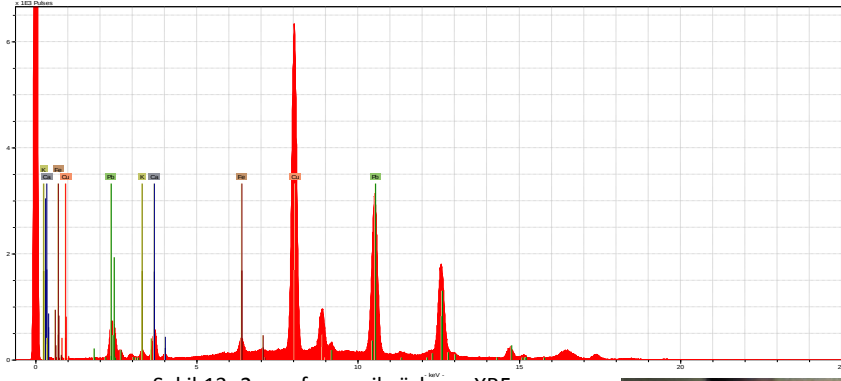
b)208b sayfası yeşil süsleme analiz noktası görüntüsü

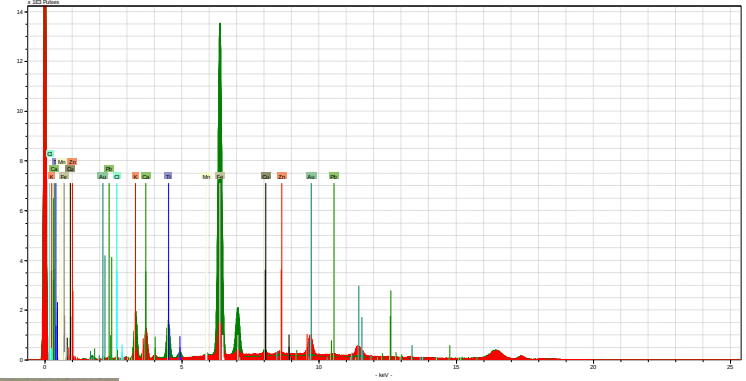
Şekil 11- 129b-1 sayfası kırmızı süsleme XRF spektrumu

Eserin kırmızı ve bordo süslemeleri (Şekil-10) incelenmiş ve Pb (kurşun) 129b-1b ve 129b-2 noktalarında majör element olarak, 2a ve 208b sayfalarında ise minör element olarak tespit edilmiştir. Pb (kurşun) varlığının Pb_3O_4 + PbO içeren turuncu renkli minium ve/veya kurşun beyazı (üstübeç: $2PbCO_3 \cdot Pb(OH)_2$) kullanımından kaynaklandığı düşünülmüştür. 2a ve 208b sayfasında yer alan yeşil süslemelerde majör element olarak Cu (bakır), minör element olarak ise Pb (kurşun) tespit edilmiştir (Şekil-13). Yeşil süslemelerin bakır bazlı bir pigment ile hazırlandığı düşünülmüştür.

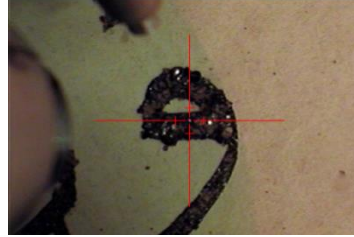
ANALİZLER - XRF

Şekil 13- 2a sayfası yeşil süsleme XRF spektrumu

Şekil 15- kırmızı spektrum: 2a sayfası siyah mürekkep, yeşil spektrum: 208b sayfası simli siyah mürekkep XRF spektrumu

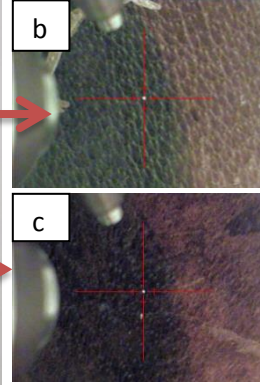
Şekil 14- 208b sayfası simli siyah mürekkep analiz noktası görüntüsü

208b sayfasında kullanılan simli siyah mürekkepte (Şekil-14) majör element olarak Fe (demir), minör element olarak K (potasyum) ve Ti (titanyum) ile düşük sinyalde Ca (kalsiyum), Mn (mangan) ve Cu (bakır) tespit edilmiştir. 2a sayfasında kullanılan siyah mürekkep ile 208b sayfasında kullanılan simli siyah mürekkebin Fe (demir) sinyalleri kıyaslandığında (Şekil-15) 208b sayfasındakinin yaklaşık 9 kat daha fazla Fe (demir) sinyali verdiği hesaplanmıştır. Ayrıca 208b sayfasının simli mürekkebinden Ti (titanyum) sinyali alınmıştır.

ANALİZLER - XRF

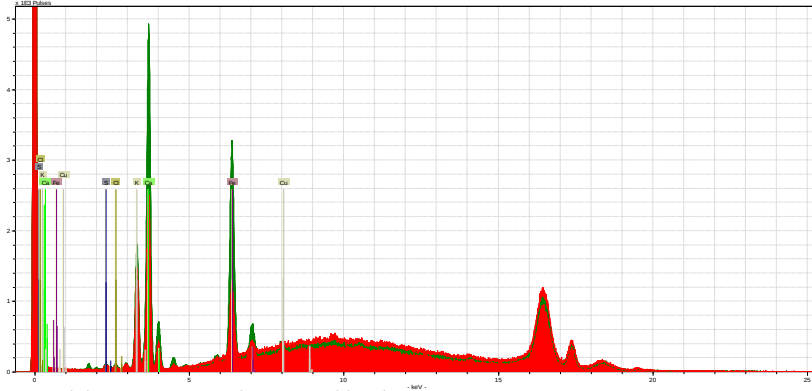
Şekil 16- a) Eserin cilt kısmı, b) arka kapak kahverengi zemin, c) mıklep yeşil zemin analiz noktası

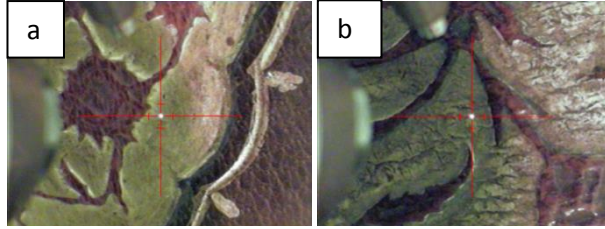
Şekil 17- kırmızı spektrum: kahverengi zemin, yeşil spektrum: yeşil zemin XRF spektrumu

Eserin arka kapak kahverengi zemininde majör element olarak Ca (kalsiyum), minör element olarak ise Fe (demir) ve K (potasyum) tespit edilmiştir. Mıklebin dış kısmının yeşil zemininde ise majör element olarak Ca (kalsiyum) ve K (potasyum), minör element olarak ise Fe (demir) tespit edilmiştir. Yapılan yarı kantitatif hesaplamalarda arka kapak kahverengi zeminin, mıklebin yeşil zeminine kıyasla $\sim 2,9$ kat Fe (demir) ve ~ 2.8 kat Ca (kalsiyum) sinyali vermiştir. Eserde zamanla oluşan oksidasyon sebebiyle değerlerde değişim olduğu görülmektedir.

ANALİZLER - XRF

Şekil 18- Kırmızı spektrum: mıklep kırmızı, yeşil spektrum: arka kapak kırmızı alan XRF spektrumu

Şekil 20- Arka kapak altın renkli alan XRF spektrumu

Şekil 19- a)Mıklep, b)arka kapak altın renkli alan analiz noktası görüntüsü

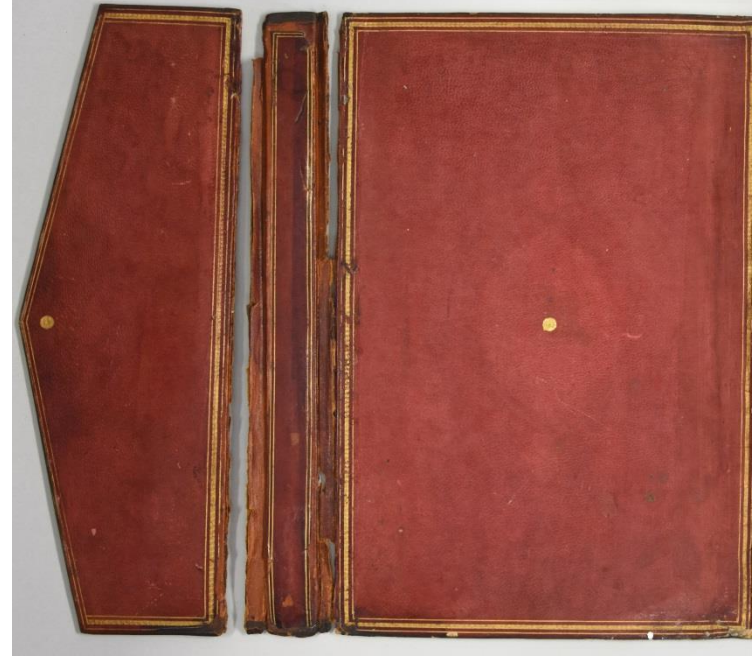
Mıklep ve arka kapak kırmızı alanlarda majör element olarak Ca (kalsiyum), minör element olarak ise K (potasyum) ve Fe (demir) tespit edilmiş olup sinyal şiddetleri farklıdır (Şekil-18). Arka kapak mıklebe kıyasla ~ 3 kat Fe (demir) ve ~ 2 kat Ca (kalsiyum) sinyali vermiştir. Mıklepte ve arka kapakta yer alan altın renkli alanlarda majör element olarak Au (altın) tespit edilmiştir.

ANALİZLER - XRF

Tablo 1- Amasya 2065 demirbaş numaralı eserin XRF analizi sonuçları

Sayfa No.	İncelenen kısım	Tespit edilen elementler (Yarı kantitatif)		
		Majör elementler	Minör elementler	Düşük sinyalde
Miklep	Yeşil zemin	Ca, K	Fe	S, Cl
Miklep	Kırmızı zemin	Ca	K, Fe	S, Cl
Miklep	Altın zemin	Au		Fe, Ca, K
Arka kapak	Kahverengi zemin	Ca	Fe, K	Si, S, Cl
Arka kapak	Kırmızı zemin	Ca	K, Fe	S, Si, Cl, Mn, Cu
Arka kapak	Altın zemin	Au		Fe, Ca, K
2a	Kâğıt	Ca, K	Fe	S, Cl, Fe, Cu
2a	Siyah mürekkep	Fe, Ca	Au	Cl, Cu, Zn, Pb
2a	Altın renkli mürekkep	Au	Ca	K, Fe, Ni
2a	Altın renkli süsleme	Au	Ca	K, Fe, Ni
2a-1	Mavi süsleme	K, Ca	Fe, Pb	Si, Pb, Cu, Ba
2a-2	Mavi süsleme	K, Ca	Fe, Pb	Si, Pb, Au, Cu, Ba
2a	Bordo süsleme	Cu	Pb, Fe	K, Ca, Hg
2a	Beyaz süsleme	Pb		K, Ca, Fe, Au
2a	Yeşil süsleme	Cu	Pb	K, Ca, Fe
129b	Mavi süsleme	K, Ca	Fe, Pb, Au	Si, Ba, Cu
129b-1	Kırmızı süsleme	Pb	Au	Ca, Fe
129b-2	Bordo süsleme	Pb	Au	Ca, Fe, Cu
208b	Mavi süsleme	K, Ca	Fe	Pb, Si, Ba, Cu, Au
208b	Kırmızı süsleme	Au	Pb	Ca, Fe
208b	Yeşil süsleme	Cu	Pb, Au	Fe, Ca
208b	Simli mürekkep	Fe	K, Ti	Ca, Mn, Cu

ANALİZLER - RAMAN

Eserin cildinde arka kapak ve mıklep üzerinde 514 nm ve 785 nm dalga boylu iki lazer kaynağı kullanılarak Raman analizleri gerçekleştirilmiştir. Eserin arka kapak derisinin iç ve dışı arasında farklılıklar mevcuttur. Aynı şekilde mıklebin iç ve dış kısımları arasında da renk farkı bulunmaktadır. Her iki lazer kaynağı ile yapılan analizlerde sonuç alınamamış ve tanımlama yapılamamıştır. Mıklep ve arka kapakta yer alan kırmızı süslemeler üzerinde de her iki lazer kaynağı ile Raman analizi yapılmış ancak sonuç alınamamıştır.

KONSERVASYON KARARLARI

Yazılı ve görsel belgelemesi tamamlanan eserin detaylı olarak durum değerlendirmesi yapılmış, aşağıdaki konservasyon işlemlerine karar verilmiştir.

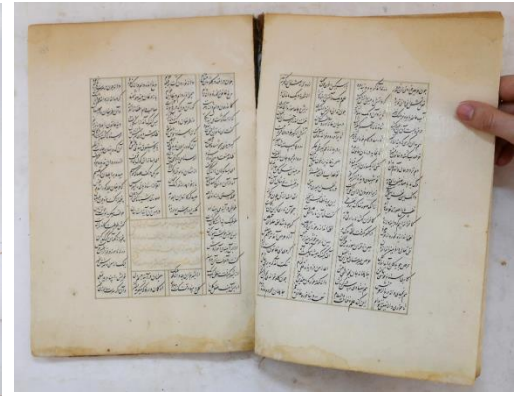
- Eserin sırtındaki iç bükey deformasyonun düzeltilmesi amacıyla, sırt ve kolon dikişleri ile sırt tekstilinin yerinde korunarak cildin metin kısmından ayrılması ve metin kısmı in-situ çalışılarak deformasyon giderilemediği için metin kısmının da formalara ayrılarak onarılması,
- Cilt ve metinde yer alan onarımların eserden uzaklaştırılması,
- Sayfaların etek kısmındaki birbirine yapışık katmanlarının kaldırılarak orijinal yerlerine yerleştirilmesi,
- Şirazelerin onarılarak tamamlanması,
- pH ortalaması 5,40 olan sayfaların kondüsyonunun iyi olması sebebiyle herhangi bir işlem yapılmaması

KONSERVASYON - METİN

Metin kısmındaki mikroorganizma aktivasyonu sebebiyle ilk olarak HEPA filtreli süpürge (konservak) ile kuru temizlik işlemleri yapılmıştır. Ardından ön kapağa yapışık olan önceki onarıma ait asitli yan kâğıt eserden uzaklaştırılmıştır. Kapaklarla yan kâğıtları birbirine bağlayan deri köstekler açılmıştır.

KONSERVASYON - METİN

Sırt, kolon dikişleri, şirazeler ve sırt tekstili korunarak cilt kısmı metinden ayrılmıştır. Sırt dikişinin sıklığının yanı sıra, yoğun yapıştırıcı tabakası nedeniyle de iç bükey hale gelmiş olan sırt kısmının in-situ olarak düzeltilmesi amaçlanmıştır. Deformasyonun en az müdahale ile düzeltilmesi için sırt tekstili ile metnin sırt kısmı arasındaki yapıştırıcı kalıntıları ılık su ve seyreltilmiş metil selüloz kullanılarak temizlenmiştir. Eserin sırtı nemlendirilip düz hale getirilerek ağırlık altında bekletilmiştir. Bu işlem bir hafta boyunca tekrarlanmıştır. Uygulama sonrasında istenen düzelme olmadığından, formları hizalamak da mümkün olmamıştır. Sırttaki deformasyon, eserin rahat açılmasını engelleyeceğinden onarımda bir adım daha fazla müdahaleye ihtiyaç duyulmuştur. Bu sebeple metnin formlarına ayrılarak onarılmasına karar verilmiştir.

KONSERVASYON - METİN

Sayfa kenarlarında ve sırt kısmında yer alan eski onarım kâğıtları metil selüloz kullanılarak eserden uzaklaştırılmıştır. Onarımların çıkarılmasıyla açığa çıkan dikiş delikleri ve eksik kısımlar ince Japon kâğıdı (Japico 0,05 mm 14 g/m²) kullanılarak tamamlanmıştır.

KONSERVASYON - METİN

Sayfaların etek kısmındaki birbirine yapışık katmanlar kaldırılarak orijinal yerine yerleştirilmiş ve metil selüloz ile yapıştırılmıştır. Yırtık kısımlar yeniden nemlendirilebilir Japon kâğıdı (remoistenable tissue) ile birleştirilmiştir.

KONSERVASYON - METİN

Eserin zahriye ve serlevha sayfalarındaki eksik kısımlar yeniden nemlendirilebilir Japon kâğıdı (Nao 0,02mm 3,5 g/m²) ve nemlendirme işlemi yapılmamış Japon kâğıdı (%100 gampi) (0,03mm 12g/m²) ile tamamlanmıştır. Uygulama tezhipli alanların arka yüzünden yapılmıştır.

KONSERVASYON - METİN

Üzerinde herhangi bir mühür veya yazı bulunmayan II numaralı yan kâğıt yıkanarak, arka kapak ile bağlantısının sağlanabilmesi için Japon kâğıdı (Nao RK17- 19 g/m²-0,07mm) ile tamamlanmıştır. Eserin ön kapağına eklenmek üzere, 2 adet el yapımı kâğıt uygun ölçülerde kesilmiş, ardından üzerlerine her iki yönünden metil selüloz uygulanarak dayanıklılığı arttırılmıştır.

KONSERVASYON - METİN

Metin kısmının onarım işi bittikten sonra iki duraklı zincir dikişi tekniği ile tüm formalar birleştirilmiş, eserin mevcut sırt tekstili zayıf olduğu için yeni sırt tekstili nişasta ile sırta yapıştırılmıştır. Ardından kolon dikişi yapılmıştır. Eserin kısmen mevcut olan şirazeleri yerlerine yerleştirilerek, eksik kısımlar uygun renkte ibrişim iplikler kullanılarak tamamlanmıştır.

KONSERVASYON - CİLT

Cilt onarımına başlamadan önce dudak paylarında bulunan kendinden yapışkanlı bantlar nemlendirilmeden çıkarılmış, yapışkan yüzeyler elektrikli silgi ile temizlenmiştir.

KONSERVASYON - CİLT

Kapak içlerinin bordo, kapak dışlarının ise kahverengi olması sebebiyle onarımda kullanılmak üzere iki farklı renkte keçi derisi hazırlanmıştır. Eserin dudak paylarının iç ve dış kısmındaki eski onarım derileri çok sert ve yıpranmış durumda olduğundan önce altın cetveli bordo ve kahverengi sertap derileri yerinden çıkarılıp, altındaki onarım derileri eserden uzaklaştırılmıştır. Daha sonra yeni tamamlamalar yapılarak, sertap derileri tekrar mevcut yerlerine yerleştirilmiştir. Son olarak sertap ve miklebin birleşimi sağlanmıştır.

KONSERVASYON - CİLT

Kapakların kenar kısımlarındaki murakkaların eksik kısımları asitsiz müze kartonu ile tamamlanarak deri kaybı olan kısımlar renklendirilen yeni deri ile tamamlanmıştır. Eserin muhat paylarının bulunmaması sebebiyle arka kapağın iç kısmından çıkarılan sırt derisine yeni deri eklenerek arka kapakta muhat payı oluşturulmuştur. Böylece kapaklar ile metin kısmı birleştirilmiştir. Eski onarım deri kösteklerin sert olması sebebiyle ön kısımdaki kösteğin yerine kapak içi derisinin renginde boyanan Japon kâğıdı ile şerit halinde tamamlama yapılmıştır. Arka kısımdaki köstek ise inceltilerek kullanılmıştır. Son olarak kapaklardaki böcek galerileri selüloz tozu ile doldurulmuş, akrilik boyalar kullanılarak rötuş yapılmıştır. Konservasyonu tamamlanan eser için eserin ölçülerine uygun asitsiz müze kartonundan koruyucu kutu yapılmıştır.

ÖNCESİ & SONRASI

Ön kapak

ÖNCESİ & SONRASI

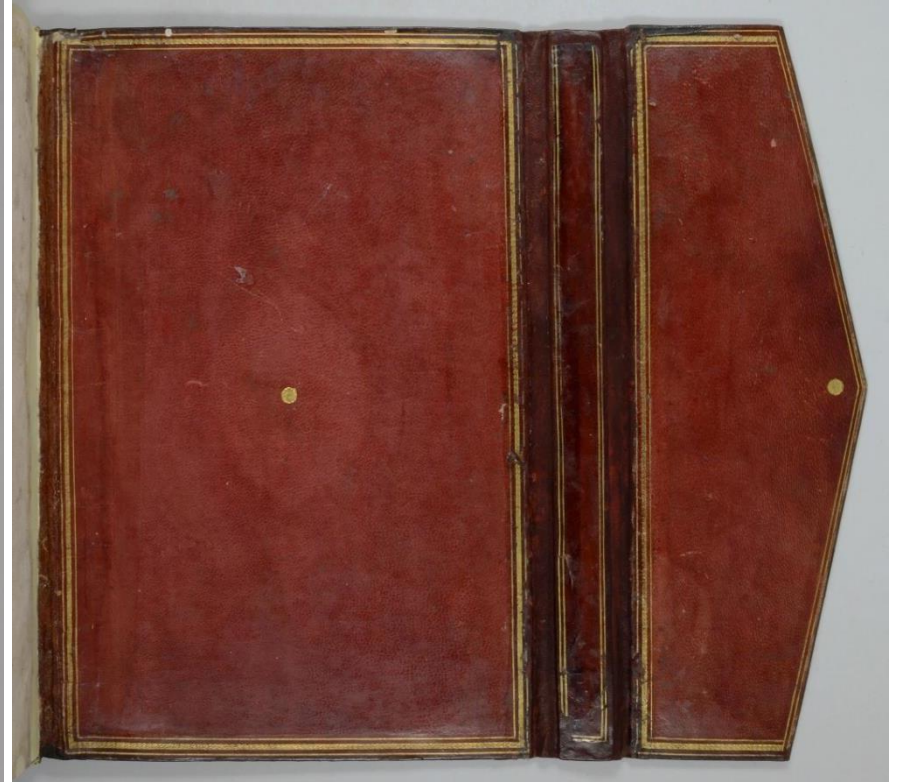
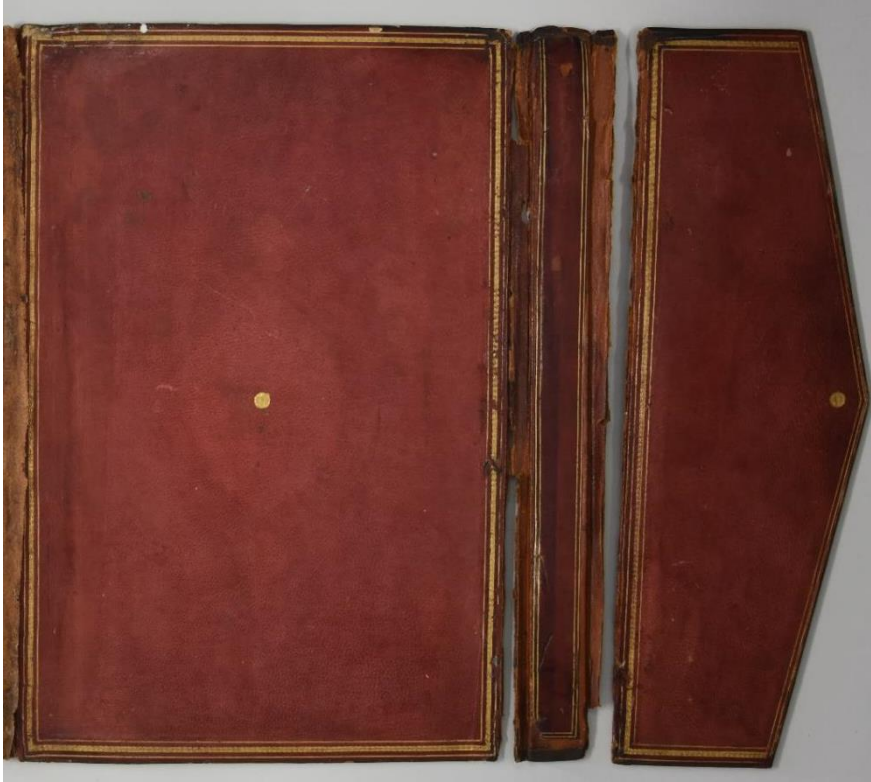
Arka kapak

ÖNCESİ & SONRASI

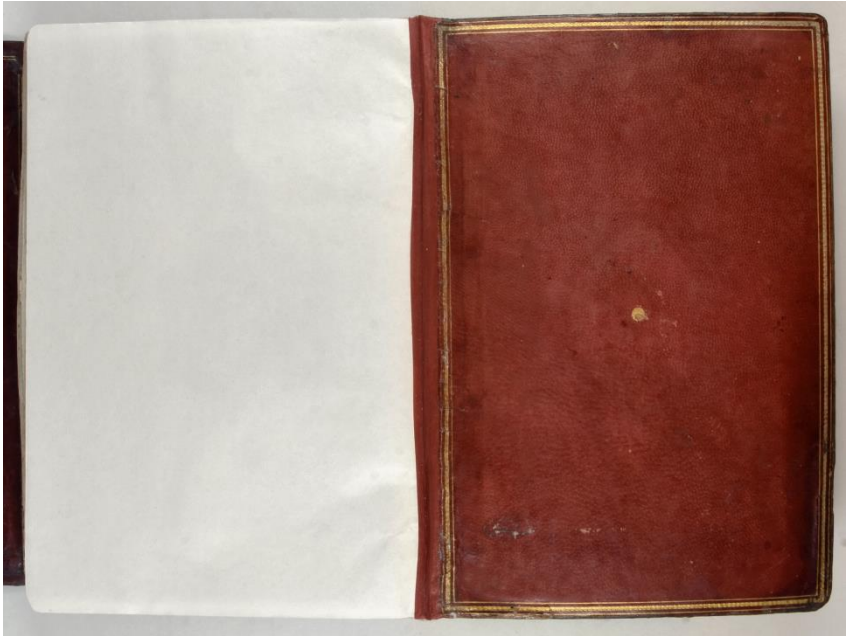
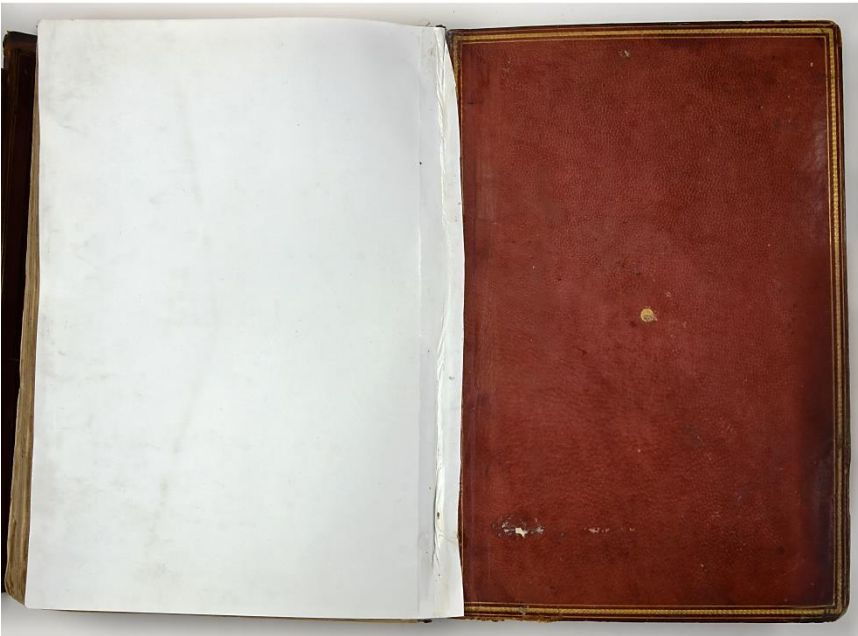
Arka kapak ve mıklep dışı

ÖNCESİ & SONRASI

Arka kapak ve mıklep içi

ÖNCESİ & SONRASI

Ön kapak içi ve yan kâğıt

ÖNCESİ & SONRASI

Arka kapak içi ve yan kâğıt

ÖNCESİ & SONRASI

Zahriye sayfası

ÖNCESİ & SONRASI

Serlevha sayfaları

ÖNCESİ & SONRASI

ÖNCESİ & SONRASI

Ağız (Ön kenar)

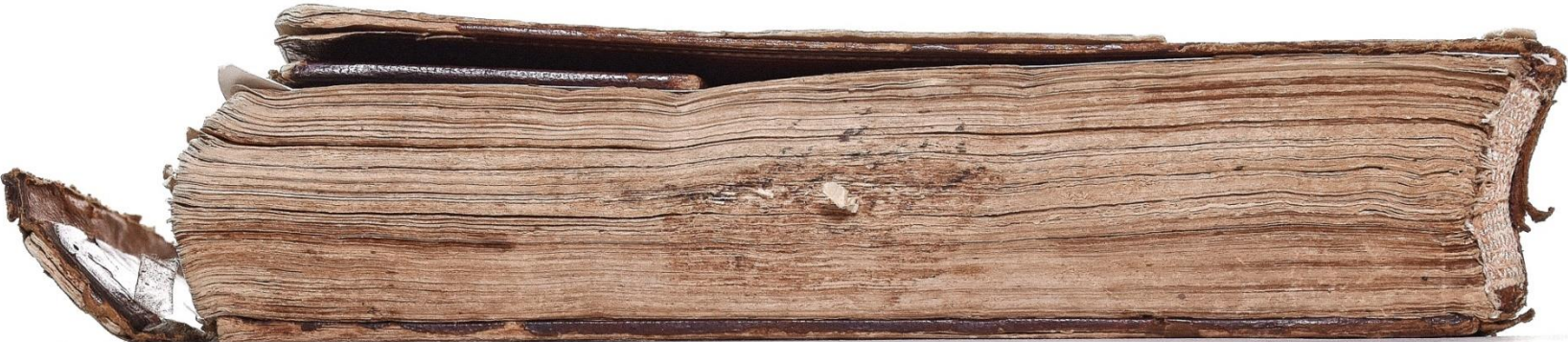
ÖNCESİ & SONRASI

Sirt

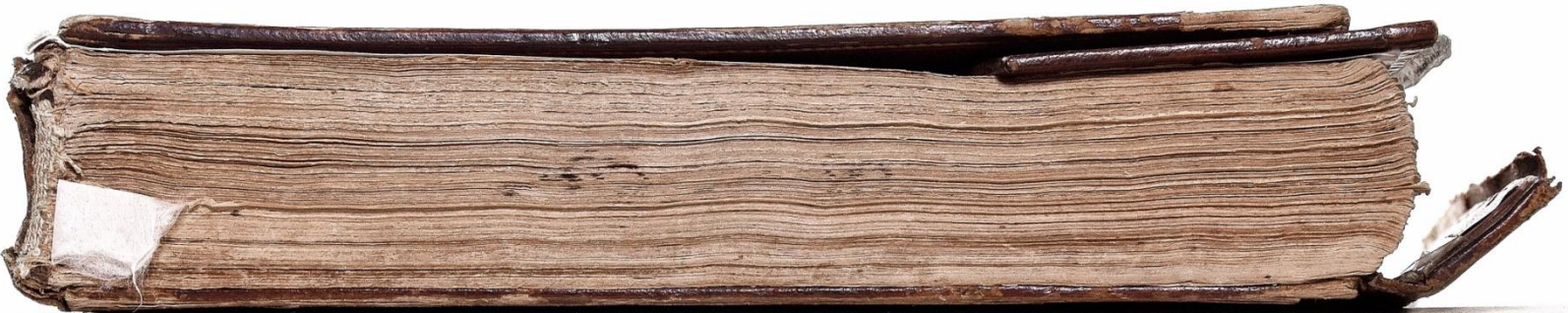
ÖNCESİ & SONRASI

Baş

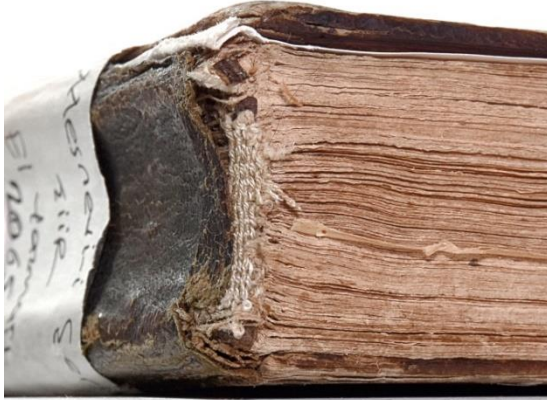
ÖNCESİ & SONRASI

Etek

ÖNCESİ & SONRASI

Şiraze (baş)

Şiraze (etek)